

Majlinda Velçani¹

VLERËSIME DHE KRITIKA NDAJ VEPRAVE TË RONALD DWORKIN SI FILOZOF I SË DREJTËS

ABSTRACT

The purpose of this paper is to give a general overview of Dworkin's works regarding naturalism and positivism. Dworkin is considered one of the most prominent figures in legal studies. He was a leading figure in contemporary legal philosophy. Interpretivism is famously associated with Ronald Dworkin, considered one of the most prominent liberal egalitarian political philosophers, who has consistently tried to create the best possible theory of distributive justice of equality so that all members of society can live well. Ronald Dworkin has made a great contribution regarding the legal interpretation that judges should make when considering a judicial process. The latter are occasionally faced with unclear legal provisions or for a given issue there may be legal gaps. Dworkin aims at the reaffirmation, the redemption of utopian moral foundations, with a character and mobilizing force of liberalism. In a summary of Dworkin's conception of justice, he defines it as a sovereign virtue of a liberal political community, and at the same time the justice of time is a parameter of individual ethics. For the construction of the paper, qualitative, descriptive methods were used based on a wide literature of different foreign authors. In the paper, first, a short analysis will be made of Dworkin's works, 'models of rules' and 'naturalism'. We will continue with criticisms and evaluations which have different authors in relation to the works of Dworkin. Then we will make a synthesis of the paper, listing the recommendations and conclusions reached.

Key words: philosophy of law, interpretivism, naturalism, positivism

Hyrja

Ronald Dworkin e kaloi pjesën më të madhe të jetës së tij duke debatuar dhe mbrojtur mendimin e tij novator për ligjin dhe të drejtat, të cilat ai i konsideronte si bazat e të gjithë të menduarit politik dhe shoqëror. Puna e tij mund të kuptohet si një përpjekje e pakursyer për të kapërcyer një ndarje të rreptë të ligjit, moralit dhe politikës. Dworkin mendonte se të gjitha sistemet juridike bazohen në vlera, dhe se për këtë arsye të gjitha interpretimet e ligjit janë morale.²

Ronald Dworkin ishte një figurë kryesore e filozofisë bashkëkohore të së drejtës. Në të vërtetë, artikuj dhe komente të panumërta kanë qenë kushtuar veprave të tij, dhe kontributi i tij në literaturën juridike konsiderohet i një rëndësie të madhe. Si një nga studiuesit juridikë më me ndikim amerikan, ai ka marrë një vëmendje të konsiderueshme si nga komuniteti akademik ashtu edhe nga një audiencë e gjerë.³

'Perandoria e Ligjit', siç ndodh zakonisht me veprën e Dworkin-it, është stimuluese dhe origjinale. Ai madje e karakterizon interpretimin e praktikës juridike si një proces të arritjes së

¹ Faculty of Political Sciences and Law, Aleksandër Moisiu University, Durrës, Email: linda88_dr@hotmail.com, orcid: <https://orcid.org/0009-0004-3054-0208>

² Julie Allard, 'Ronald Dworkin: Law as Novel Writing', 5 February 2015

³ Marie-Andrée Plante & Anaïs Voy-Gillis, "Ronald Dworkin's criticism of pragmatism", Political Dialogues, 16/2014

ekuilibrit midis praktikës juridike ashtu siç e gjen dhe justifikimit më të mirë të kësaj praktike”,¹ do ta përkufizonte në këtë mënyrë Levenbook.

Ideja e integritetit politik të paraqitur në librin e Ronald Dworkin të vitit 1986, Perandoria e Ligjit, ishte në atë kohë një nga konceptet më komplekse, më interesante dhe origjinale në filozofinë juridike. Dworkin besonte se ligji dhe tiparet e tij dalluese dhe mënyrat e procedimit nuk mund të të karakterizohet nga një shqetësim vetëm për drejtësinë. Dworkin zhvilloi një përshkrim kompleks dhe magjepsës të tij. Ajo që ai paraqiti në Perandorinë e Ligjit nuk ishte një argument i lehtë për t'u ndjekur. Por hapi këndvështrime të reja për jurisprudencën dhe kuptimet filozofike të ligjit dhe politikës.²

Sipas Dworkin bazuar te natyralizmi, gjyqtarët duhet të vendosin për çështje të vështira duke interpretuar strukturën politike të komunitetit të tyre në këtë mënyrë , ndoshta të veçantë duke u përpjekur të gjejnë justifikimin më të mirë që mund të gjejnë, në parimet e moralit politik , për strukturën në tërësi , nga rregullat dhe rregullimet kushtetuese më pro të gjetura për detajet.³

Ronald Dworkin në librin e tij ‘The Model of Rules’ deklaron se :1.Përpara se të vendosim se konceptet tona të ligjit dhe detyrimit ligjor janë mite , duhet të vendosim se cilat janë ato . Ne duhet të jemi në gjendje të deklarojmë, të paktën përafërsisht, se çfarë është ajo që të gjithë besojmë se është e gabuar. Por kryesorja e problemit tonë është se ne kemi vështirësi të mëdha për ta bërë këtë. Në fakt, kur pyesim se çfarë është ligji dhe cilat janë detyrimet ligjore , ne po kërkojmë një teori se si ne i përdorim ato koncepte dhe për angazhimet konceptuale që sjell përdorimi ynë . Nuk mund të konkludojmë, përpara se të kemi një teori kaq të përgjithshme , se praktikat tona janë marrëzi ose supersticioze.⁴

2.Modeli i rregullave dhe natyralizmi.

Kontributi i Ronald Dworkin është shumë i madh në lidhje me interpretimin ligjor që duhet të bëjnë gjyqtarët gjatë shqyrtimit të një procesi gjyqësor.Këta të fundit herë pas here përballen me dispozita ligjore të paqarta ose për një çështje të caktuar mund të ketë zbrazti ligjore.Dworkin është ndalur gjatë për këtë pjesë në librin e tij “Natural Law Revisited”,botuar ne vitin 1982.Ashtu siç do vepër e tij ka pasur mbështetës dhe ka marr vlerësime ,nda ana tjetër nuk kanë munguar kritikrat.Edhe për natyralizmin ka majft autorë që janë skeptik dhe në mosdakortësi për trajtimin që ai bën.

¹ Barbara Baum Levenbook, “*The Sustained Dworkin*”, The University of Chicago Law Review, 53:1108,1986

² Jeremy Waldron, “*The Rise and Decline of Integrity*”, Short version for Conference on Dworkin's Later Work August 2019

³ Ronald A. Dworkin, “*Natural Law Revisited*”, 34 Fla. L. Rev. 165 (1982),faqe 1

⁴ Dworkin, Ronald M., “*The Model of Rules*” (1967). Faculty Scholarship Series. Paper 3609

Për ta bërë më të qartë si koncept Dworkin shpiku një gjykatës mitik , të quajtur Herkul, me fuqi mbinjerëzore , në mënyrë që të mendojnë se do të ishte një justifikim i plotë i të gjithë sistemit . Gjyqtarët e vërtetë mund të përpiqen vetëm në atë që mund ta quajmë justifikim i pjesshëm i ligjit . Ata mund të përpiqen të justifikojnë, sipas disa parimeve , ato pjesë të sfondit ligjor që u duken menjëherë të rëndësishme, si për shembull, vendimet e mëparshme gjyqësore.¹

Në vazhdimësi të paraleligjizmit të tij Dworkin rrëfen se është e dobishme ta përshkruajmë këtë si një justifikim të pjesshëm - si pjesë e asaj që do të bënte vetë Herkuli - për të theksuar se, sipas kësaj tabloje, një gjyqtar duhet ta konsiderojë ligjin që ai nxjerr dhe studion si të ngulitur në një sistem shumë më të madh , kështu që është gjithmonë e rëndësishme që ai të zgjerojë hetimin e tij. Pra me këtë do të thotë që një gjyqtar nuk duhet vetëm të shqyrtoj ligjin që ka përpara, por duhet të hulumtojë sesi kjo çështje është rregulluar dhe më parë. A mund të gjejmë rregullime të tjera ligjore që mund ti përshtaten?

Po të vejme re në analizën e mësipërme të bërë nga Dworkin në lidhje me interpretimin që duhet të bëjnë gjyqtarët, ai nënvizon faktin që gjatë gjithë procesit të interpretimit nuk duhet të bazohemi vetëm te ligjet dhe aktet nënligjore, por të analizohet i gjithë konteksi politik, social dhe moral i komunitetit në tërësi. Prandaj ai krijoj 'Herkulin' dhe e përfshin gjyqtarin vetëm në një interpretim të pjesshëm të ligjit, për arsye se interpretimi është një fushë më e gjerë dhe gjyqtari duhet të zgjerojë më tej njohuritë e tij interpretuese.

Dworkin gjatë gjithë veprës së tij 'Natural Law Revisited' bën paralelizma me shembuj nga letërsia apo gjetkë për ta bërë sa më të qartë atë se çfarë do të thotë. Shikoni se çfarë shembulli merr: Imagjinoni që një grup romancierësh janë të angazhuar për një projekt të caktuar. Sigurisht , një gjyqtar që përballet me këto pyetje në një çështje aktuale nuk mund të ndërmarrë asgjë si justifikimi i plotë i të gjitha pjesëve të rregullimit kushtetues, sistemit statutor dhe precedentëve gjyqësorë që përbëjnë "ligjin" e tij . Është e qartë se pse kjo teori e gjykimit fton akuzën e së drejtës natyrore . Ai bën që vendimi i çdo gjyqtari për barrën e ligjit të kaluar të varet nga gjykimi i tij për justifikimin më të mirë politik të atij ligji, dhe kjo është sigurisht një çështje e moralit politik .²

Pra edhe në këtë pjesë ne vërejmë që herë pas here Dworkin për të shpjeguar konceptet tij merr shembuj apo bënë gjithë kohës referime me artin apo gjetkë. Por në lidhje me paralelizmat që Dworkin bënë për interpretimin e gjyqtarëve dhe interpretimit të romanet, ka hasur në kritika të ndryshme.

Dworkin përcakton se ligji i një komuniteti është një grup rregullash të veçanta të përdorura nga komuniteti në mënyrë direkte ose indirekte për qëllimin e përcaktimit

¹ Ronald A. Dworkin, "Natural Law Revisited", 34 Fla. L. Rev. 165 (1982), faqe 2

² Ibid, faqe 3

se cila sjellje do të ndëshkohet ose detyrohet nga pushteti publik .Pozitivizmi ka si skelet disa propozime qëndrore dhe organizative , dhe megjithëse jo çdo filozof që quhet pozitivist do t'i pajtohet me këto në mënyrën se si i prezantoj , ato përcaktojnë pozicionin e përgjithshëm. Por modeli i tyre ndryshon kryesisht në theksim nga teoria e bërë e njohur fillimisht nga filozofi i shekullit të nëntëmbëdhjetë , John Austin, dhe tani e pranuar në një formë ose në një tjetër nga shumica e juristëve punonjës dhe akademikë që kanë pikëpamje mbi jurisprudencën. Duke e quajtur këtë teori, me njëfarë lirshmërie historike , "pozitivizëm".¹

Vujadinovic në punimin ''Ronald Dworkin – Teoria e drejtësisë'' bënë një analizë se çfarë është drejtësia sipas Dworkin duke e cilësuar si një aksiomë e filozofisë politike të liberalizmit dhe se drejtësia do të thotë që qeveria duhet të sigurojë shqetësim të barabartë për çdo qytetar dhe shpjegon ai brenda konceptit të tij të "barazisë liberale", atë "barazisë së burimeve" - si zbatim i parimit të "Shqetësim i barabartë" - i jep legjitimitet politik qeverisë liberal-demokratike. Sipas Dworkin, shqetësimi i njëjtë është virtyti sovran i një komuniteti politik, ose mund të jetë më mirë të themi, shqetësimi i barabartë në kuptimin e "barazisë së burimeve" është virtyti kryesor i sovran, dhe si i tillë përfaqëson (virtytin e) drejtësisë.²

Gjithashtu dhe Rawls ka bërë këtë përkufizim në lidhje me ligjin dhe rregullat:Një rregullim i të drejtave dhe detyrave në strukturën bazë është efikas nëse dhe vetëm nëse është e pamundur të ndryshohen rregullat, të ripërcaktohet skema e të drejtat dhe detyrat, në mënyrë që të rrisin pritshmëritë e çdo njeriu përfaqësues (të paktën një) pa ulur në të njëjtën kohë pritshmëritë e disave (të paktën një) përfaqësues tjetër. Sigurisht, këto ndryshime duhet të jetë në përputhje me parimet e tjera. Kjo është, në ndryshimin e bazës struktura nuk na lejohe të shkelim parimin e lirisë së barabartë ose kërkesa për pozicione të hapura. Ajo që mund të ndryshohet është shpërndarja e të ardhurave dhe pasurisë dhe mënyrën se si ata në pozita të autoritetit dhe përgjegjësia mund të rregullojë aktivitetet bashkëpunuese.³

Rawls vazhdon më tej,në përputhje me kufizimet e lirisë dhe aksesit, alokimi i këtyre primareve mallrat mund të rregullohen për të modifikuar pritshmëritë e individëve përfaqësues. Një rregullim i strukturës bazë është efikas kur ka nuk ka asnjë mënyrë për të ndryshuar këtë shpërndarje në mënyrë që të rrisë perspektivat e disave pa ulur perspektivat e të tjerëve.Ka, do të supozoj, shumë rregullime efikase të bazës strukturën. Secila prej tyre specifikon një ndarje të avantazheve nga ato sociale

¹ Ronald A. Dworkin, "Natural Law Revisited", 34 Fla. L. Rev. 165 (1982),faqe 3

² Dragica Vujadinovic, PhD,"Ronald Dworkin – Teoria e drejtësisë" , European Scientific Journal February /Special/ edition vol. 8, No.2 ISSN: 1857 – 7881

³ Veli Kryeziu, *Roli i mediave në mësimdhënien e historisë*, Prishtinë: Lena Graphic Design, 2021, p.71

bashkëpunimi. Problemi është të zgjedhësh mes tyre, të gjesht një konceptim të drejtësisë që veçon një nga këto shpërndarje efikase si edhe të drejtë.¹

Dworkin ndalet në dhënien e një kuptimi më të gjerë pozitivizmit, veçanërisht në formën e fuqishme që i ka dhënë Profesori H. L. A. Hart i Oksfordit . Ai zgjedh të përqendrohet në pozicionin e Hart , jo vetëm për shkak të qartësisë dhe elegancës së tij , por sepse si pothuajse kudo tjetër në filozofinë juridike , në mendimin konstruktiv.Këto rregulla të veçanta mund të identifikohen dhe dallohen me kritere specifike , me anë të testeve që nuk kanë të bëjnë me përmbajtjen e tyre , por me origjinën e tyre ose mënyrën në të cilën janë miratuar ose zhvilluar.duhet të fillojë me shqyrtimin e pikëpamjeve të tij .²

3.Qëndrimet ndaj punës së Dworkin.

Në këtë pjesë do të flasim rreth qëndrimeve që kanë autorë dhe studiues të ndryshëm në lidhje me veprat e Ronald Dworkin. Do të vejmë re se shumë prej tyre japin një vlerësim maksimal për të gjithë kontributin e tij në filozofinë e të drejtës,përfshirë këtu studime në lidhje me pozitivizmin,interpretivizmin,të drejtën kushtetuese,konceptin e barazisë dhe të shumë koncepteve të tjera.

Nga ana tjetër siç do të shohim më poshtë, disa autorë janë tërësisht kundërshtues ndaj Dworkin. Konsiderojnë disa vepra të tij si të meta dhe jo të plota dhe me një shpjegim sipërfaqësor. Kritikë janë gjithashtu më së shumti ndaj kritikave që ka Dworkin në lidhje me veprat e John Rawls dhe Hart,ku këto të fundit do ti shpjegojë më vete në kapitujt në vijim.

Donald Herzog flet në një mënyrë tepër pozitive dhe vlerësuese ndaj Dworkin.Shumë impresionues ndaj veprave të tij nuk kursehet aspak në lëvdatat e tij,ku dhe citon: Është gjallëruese, ndonjëherë e lezetshme, të luftosh me detajet e llogarisë së Dworkin , madje ose veçanërisht kur dikush nuk është i bindur apo edhe kundërshtues i vendosur ndaj projektit në tërësi . Vepra e Dworkin- it ka virtytin sinjalizues se nuk i kushton vëmendje kundërshtimeve të njohura skeptike ndaj mundësisë së argumentimit thelbësor moral dhe politik . Dworkin është i regjistruar duke e përshkruar veten si një kundërshtar i vendosur i pragmatizmit. Nëse pragmatizmi është pikëpamja që gjyqtarët duhet të miratojnë rregulla për të promovuar ato që ata konsiderojnë si rezultate të shëndosha sociale , atëherë unë kam asnjë interes për të. Dhe me siguri asgjë nuk varet nga kuptimi i fjalës .Ata që kanë pasur kënaqësinë të dëgjojnë leksionin e Dworkin, më shumë se herë pas here do të marrin kadencat e lektorit këtu .³

¹ Rawls John , 'A theory of justice',the belknap press of Harvard University Press.Cambridge, Massachusetts,1971. ISBN 0-674-00077-3,faqe 60

² Ronald A. Dworkin, "Natural" Law Revisited", 34 Fla. L. Rev. 165 (1982)

³ Herzog, Donald J, "How to Think about Equality." *Review of Sovereign Virtue: The Theory and Practice of Equality*, by R. Dworkin",Mich. L. Rev. 100, no. 6 (2002),faqe 1620

Scott J. Shapiro ndalet për të analizuar studimin e Dworkin në lidhje me ligjshmërinë dhe faktet morale. Sipas tij strategjia bazë e Dworkin gjatë gjithë rrjedhës së debatit ka qenë të argumentojë se, në një formë ose në një tjetër, se ligjshmëria nuk përcaktohet në fund të fundit vetëm nga faktet, shoqëria por edhe nga faktet morale. Me fjalë të tjera, ekzistenca dhe përmbajtja e drejtës pozitive, në analizë përfundimtare, rregullohet nga ekzistenca dhe përmbajtja e ligjit moral. Prandaj, ky argument sfidon drejtpërdrejt dhe kërcënon të minojë tablonë pozitiviste për natyrën e ligjit, në të cilën ligjshmëria nuk përcaktohet kurrë nga morali por më tepër nga praktika shoqërore. Sepse nëse gjyqtarët duhet të marrin parasysh çfarë morali kërkon për të vendosur se çfarë kërkon ligji, vetëm faktet shoqërore nuk mund të përcaktojnë përmbajtjen e ligjit.¹

Në lidhje me qëndrimet e Dworkin për pozitivizmin dhe interpretivizmin Elise G. Nalbandian analizon se gjatë viteve, kritika fillestare e Dworkin ndaj pozitivizmit ka qenë modifikuar (pothuajse përtej njohjes) dhe ka ndryshuar shumë. Megjithatë, ndryshimi më i madh ka ndodhur për shkak të miratimit të tij. Teoria "interpretuese" e së drejtës siç ka dëshmuar të jetë kjo fazë e teorisë krejtësisht të ndryshme nga dy fazat e para në atë që ka Dworkin pranoi pa dashje një pjesë të madhe të pozitivizmit në kritikën e tij ndaj pozitivizmit, duke sfiduar kështu (pjesërisht) qëllimin e kësaj kritike. Megjithatë, teoritë që ai ka formuluar nuk janë më pak të rëndësishme në studimin e jurisprudencës edhe nëse ato përfundimisht nuk kanë qenë aq të dobishme për Dworkin në kritikimin e pozitivizmit sa do të pritej. Kjo është kështu sepse qasja e tij përfshin një qasje më të përzier qasja ndaj teorisë juridike.²

Freeman vazhdon me analizën e tij duke u shprehur për Dworkin se si çështje praktike, ka shumë pak në rrëfimin e tij me të cilat mund të mos pajtohet. "Nëse rrëfimi i tij do të ishte plotësisht i institucionalizuar në jetën politike dhe ekonomike amerikane, besoj se do të ishte aq afër sa mund të arrinim në një ideal të drejtësisë që është në përputhje me idealet dhe kulturën politike amerikane. Nga ana politike, Dworkin është njohur prej kohësh si kampioni i shquar filozofik i konstitucionalizmit liberal në Shtetet e Bashkuara. Komentet e tij të rregullta mbi Gjykatën e Lartë dhe vendimet e saj gjatë tridhjetë e pesë viteve të fundit kanë ofruar njohuri të thella mbi idealet e lirisë dhe barazisë të nënkuptuara në Kushtetutën tonë dhe kanë shërbyer si udhëzime për opinionin publik liberal të informuar".³

Një nga kritikuesit më të ashpër (nëse mund ta themi kështu) të Ronald Dworkin është João Costa-Neto. Ai bënë një analizë në lidhje me qëndrimet e Dworkin ndaj atituteve

¹ Scott J. Shapiro, "The "Hart-Dworkin" Debate: A Short Guide for the Perplexed", Public Law and Legal Theory Working Paper, Paper Series, Working Paper NO.77, March 2007, faqe 14

² Elise G. Nalbandian, "Notes on Ronald Dworkin's theory of law", Mizan Law Review, Vol. 3 No.2, September 2009

³ Freeman Samuel, "Markets & Dworkin's equality of resources", Boston University Law Review, Vol. 90:921, 2010

dhe jo vetëm dhe deklaroi, se Dworkin, i cili në mënyrë të famshme mbrojti idenë e të drejtave si atitute, nuk pretendon se ato janë, si të tilla, absolute.¹

Ndër të tjera shprehet: Stephen Guest thekson se artikujt e parë të botuar nga Dworkin ishin interesant, për shfaqjen e tyre të një "shtrese anti-utilitare"²

Teoria e së drejtës e Dworkin-it është seriozisht e metë kur supozon se të drejtat kushtetuese janë ose mund të jenë koncepte të rregullta dhe të qarta që kurrë nuk bien ndesh apo përplasen. Nga qasja e Dworkin-it rrjedh se një teori e drejtë pa boshllëqe dhe e plotë do të ishte e nevojshme për të gjykuar një çështje që përfshin, në parim, një të drejtë të vetme kushtetuese. Nga kjo rrjedh se fakti që premiset e gabuara çojnë në përfundime të gabuara dhe se balancimi nuk prodhon përgjigje algoritmike për mosmarrëveshjet kushtetuese nuk janë kritika të shëndosha. Ato duhen refuzuar.³

Një nga krituesit të tjerë të Dworkin është Norman E. Bowie. Ai është mjaft kritik ndaj librit të tij "Marrja e të Drejtave Seriozisht". Ja çfarë deklaroi ai : Meqenëse Ronald Dworkin është i njohur mirë si një filozof ligjor origjinal dhe perceptues, botimi i librit të tij "Marrja e të Drejtave Seriozisht" duhet të jetë një ngjarje e rëndësishme. Për fat të keq, është një zhgënjim. Ky libër përmban më pak se tridhjetë faqet e më parë e pabotuar material. Edhe pse ajo është e dobishme për kanë Artikujt e botuar të Dworkin brenda një vëllimi, dikush do të kishte shpresuar se a libër nga a studiues e e tij mendjemprehtësi do kanë pasqyroi rritje dhe pjekuria e e tij mendimi. Dworkin mbron një liberal teori e ligji e cila ka si tezë "Ideja që individët mund të kenë të drejta kundër shtetit që janë para të drejtave të krijuara nga legjislacioni i qartë". Kjo teori qëndron në kontrast me atë mbizotëruese ligjore pozitivizmin i ilustruar nga të shkrimet e HLA Hart dhe paraardhësit e tij utilitarë.⁴

4.Vlerësime dhe debate për modelet e rregullave dhe natyralizmin

Do e nisim këtë pjesë me anë të një analize të relazuar nga Shapiro në lidhje me tezën e Dworkin për pozitivizmin në përgjithësi dhe interpretimin. Shapiro shkruan: 'Disa pozitivistë ligjorë u pajtuan me Dworkin për rëndësinë e tij në pozitivizëm. Për ta, testet e ligjshmërisë duhet të dallojnë gjithmonë ligjin nga jo-ligji bazuar ekskluzivisht në burimin e tyre shoqëror dhe duhet të jenë të zbatueshme pa u përdorur arsyetimi moral. Tradicionalisht, këta pozitivistë janë njohur si "të vështirë" ose pozitivistët juridikë "ekskluzivë". Atëherë, si i përgjigjen pozitivistët ekskluzivë ligjorë pretendimit të Dworkin-it se gjyqtarët janë të detyruar shpesh nga parime që nuk kanë

¹ João Costa-Neto, *Rights as attitudes and balancing: reconciling the irreconcilable*, Revista Direito GV, Sao Paulo 11(1) | P. 159-188 | Jan-Jun 2015, faqe 163

² Ibid, faqe 170

³ Ibid, faqe 181

⁴ Norman E. Bowie, *Taking rights seriously*, By Ronald Dworkin. Massachusetts: Harvard University", Press. 1977. Pp. 563., 26 Cath. U. L. Rev. 908 (1977).

originë? Një përgjigje ka qenë për të vënë në dukje se këto norma kanë originë, pavarësisht nga pamja. Për këto parime zakonisht janë përdorur nga gjykatat për një periudhë kohore si bazë për vendimet e tyre. Ky përdorim përbën ekzistencën e një "zakoni gjyqësor", duke përbërë kështu një originë shoqërore adekuate.¹

Dallimi midis "rregullave" dhe "parimeve" është në thelb logjik. Rregullat formojnë një sistem bivalent që funksionon në parimin e mesit të përjashtuar. Për çdo rast të caktuar, një rregull ligjor është ose qartësisht i vërtetë ose qartësisht i rremë. E thënë ndryshe, nëse dy rregulla janë kontradiktore, njëra duhet të jetë e vlefshme, në kurriz të tjetrit. Megjithatë, në ligj, rregullat nuk mjaftojnë për të vendosur një çështje dhe gjyqtarët nuk janë gjyqtarë: ata duhet të interpretojnë rregullat përpara se t'i zbatojnë ato dhe për këto interpretime u duhen parime. Këto parime, për të cilat Dworkin, megjithë përpjekjet e tij për të sqaruar gjërat, mbeten disi të paqarta, i referohen pa dallim vlerave politike dhe morale që mbështesin sistemet juridike. Këtu Dworkin me sa duket ka parasysh modelin amerikan, i bazuar në parimet e lirisë dhe mbrojtjes së barabartë. Ai e pranon qartë se këto parime nuk janë objektive, por të gjithë shembujt që ai jep sugjerojnë se ato janë efektive në mënyrë argumentuese; për më tepër, përdorimi i këtyre parimeve tregon pse jo çdo vendim, edhe nëse është plotësisht i ligjshëm, është i pranueshëm si çdo tjetër. Parimet duhet të kuptohen si argumente që gjyqtarët përdorin për të justifikuar interpretimet e tyre të rregullave, për të demonstruar se interpretimi që ata po japin e vë ligjin në dritën më të mirë.²

Norman E. Bowie në analizën e tij rendit një sërë argumentesh si më poshtë, por shumë kritike ndaj Dworkin. 'Si e justifikon Dworkin pretendimin e tij se qytetarët kanë të drejta kundër qeverisë së tyre? Ai u bën thirrje koncepteve të dinjitetit njerëzor dhe barazisë politike: Ajo bën kuptim të thotë se njeriu ka të drejtë themelore kundër Qeverisë. Dworkin i percepton saktë të drejtat, respektin për veten dhe dinjitetin si të ndërlidhura, por nuk arrin të tregojnë natyrën e marrëdhënies. Dworkin tregon ne çfarë të drejtat janë mirë për, por ai bën nuk përcakton ato. Të drejtat janë të drejta morale të cilat ne i posedojmë si qenie me respekt për veten dhe dinjiteti. Të drejtat e individëve duhet të merren parasysh. Te teza se individët kanë të drejtat e cila të ligji duhet të marrë parasysh është, besoj, teza qendrore e librit të Dworkin. Shumica e teoricienëve të të drejtave argumentojnë se disa të drejta janë më themelore se të tjerat, dhe shumë prej tyre kanë argumentuar se e drejta për liri është një nga këto të drejta themelore. Ata brenda traditës libertariene argumentojnë se ajo është e vetmja e drejtë. Dworkin, nga ana tjetër, mohon se ka ndonjë gjeneral të drejtë apo liri. Përkundrazi,

¹ Scott J. Shapiro, "The "Hart-Dworkin" Debate: A Short Guide for the Perplexed", Public Law and Legal Theory Working Paper, Paper Series, Working Paper NO.77, March 2007, faqe 20

² Julie Allard, 'Ronald Dworkin: Law as Novel Writing', 5 February 2015

sipas tij, e drejta themelore është e drejta për shqetësim të barabartë dhe respekt të njëjtë e të drejtë.¹

Barbara Baum Levenbook, në artikullin e saj "The Sustained Dworkin" bën analizën e saj në lidhje me interpretimin sipas Dworkin. Ndër të tjera ajo shkruan: "Teoria e përgjithshme e interpretimit të Dworkin- it është sulmuar edhe më parë. Së pari, ideja e ekuilibrit reflektues duket e çuditshme kur zbatohet në interpretimin artistik. Nuk është interpretim, të paktën jo në një kuptim të ngushtë , të deklaroj disa vargje nga një shfaqje, lëvizje në një simfoni ose imazhe në një pikturë" gabime" (jo në të vërtetë pjesë e veprës në fjalë) me arsyetimin se është një punë më e mirë pa to. Ky është një melioracion artistik ose kritik i veprës origjinale .Shpejt bëhet e qartë se Dworkin mendon se " interpretimi" më i mirë i praktikave ligjore ofron një justifikim moral për përdorimin e detyrimit shtetëror që rrjedh nga sanksionet . Në të vërtetë, ai mendon se të gjitha "interpretimet" e ligjit duhet të përpiqen ta bëjnë këtë, dhe ai e merr këtë si një supozim të pakontestueshëm në lidhje me natyrën e ligjit. Ai e karakterizon interpretimin e tij si urdhërim i një gjyqtari të konsiderojë gjithashtu si ligj çfarë morali do të sugjeronte të ishte justifikimi më i mirë . Dworkin i referohet vlerës justifikuese , kështu që vendosja e një praktike në " dritën më të keqe" të saj nuk është aq e mirë sa të përbëjë një "interpretim" të praktikave , ku drita më e mirë është ende shumë e keqe ;ose natyra e një "interpretimi" varet nga besimet e përkthyesit si më poshtë: nëse përkthyesi mendon se po propozon një vlerë morale justifikuese për një praktikë, atëherë ai po ofron një "interpretim" të tij, edhe nëse është një mendimtar aq i keq moral sa që e ka gabim në lidhje me vlerën justifikuese morale .²

Kritika kryesore e Barbara Baum Levenbook e teorisë së ligjit të Dworkin si "interpretim " i praktikave juridike është se kjo teori nuk mund të përgjigjet vazhdimisht në pyetjen se cilat praktika duhet të "interpretohen" nga një gjyqtar që po zhvillon një teori të ligjit të sistemit të tij ligjor ose nënndarje politike . Jo të gjitha praktikat mund të llogariten.

Guest Stephen është përgjithsisht kritikues ndaj Dworkin,por në pjesë të veçanta jep dhe vlerësime ndaj tij. " Duhet të themi se qasja me këmbë në tokë është e qëndrueshme gjatë gjithë punës së Dworkin. Tërësia e arsytimit ligjor është e drejtuar nga vlera. Ndjenja jonë për veten tonë na siguron informacionin tonë të parë për atë që është e vlefshme në jetën tonë. Njohja jonë e të tjerëve si të barabartë me veten tonë kërkon që ne të kuptojmë vlerën e jetës së të tjerëve; kështu Dworkin e nxjerr moralin (që përfshin detyrat tona ndaj të tjerëve) nga etika personale (barazia dhe liria). Një pjesë e detyrimeve tona me të tjerët përfshijnë detyrat tona komunale/shtetërore, kështu që, nga ana tjetër, ajo pjesë e moralit të shtetit në lidhje

¹ Norman E. Bowie, *'Taking rights seriously,By Ronald Dworkin. Massachusetts: Harvard University" , Press. 1977. Pp. 563., 26 Cath. U. L. Rev. 908 (1977).*

² Barbara Baum Levenbook, *"The Sustained Dworkin"*, The University of Chicago Law Review,53:1108,1986

me justifikimin moral të aplikimit të detyrimit është ligji. Pra, morali që buron nga etika personale shtrihet jo vetëm në të gjithë përmbajtjen e ligjit, por edhe në strukturën e tij . Kur bëjmë gjykime vlerësuese për atë që përbën ligje të veçanta, gjejmë koherencë morale vetëm duke parë ndarjen e ligjeve në sisteme juridike dhe, brenda atyre sistemeve, duke parë lloje të ndryshme ligjesh si për shembull deliktin dhe ligjin penal. Përsëri, shumë njerëz e kritikojnë Dworkin këtu se është 'parokial', duke 'privileguar' sistemet e kanaçeve anglo-amerikane, ose sistemin amerikan në veçanti. Por kjo kritikë është gjithashtu e pabazë sepse gjykimi moral është universal dhe nuk mund të lidhet me sisteme të veçanta. (Kjo kritikë është vetëm një version tjetër i argumentit kundër Dworkin nga 'ekzistenca aktuale' e sistemeve të liga ligjore).¹

Rregullat, politikat dhe parimet së bashku veprojnë si ajo që Dworkin e quan “pëlhura morale” e një shoqërie e cila mbron interesat të cilat anëtarët e një shoqërie i konsiderojnë si interesa të vlefshmetë cilat mund të specifikohen në terma të të drejtave siç janë të drejtat për jetën, lirinë dhedinjiteti njerëzor. Një kritikë për veprën e Dworkin shpjegon papërshtatshmërinë e propozimit të Dworkin që një gjyqtar duhet të balancojë 'përshtatje' dhe vlera morale/politike për të gjetur përgjigjen e duhur si dy fazat e testi interpretues nuk janë mjaftueshëm të pavarur nga njëri-tjetri për të siguruar fërkimi që i nevojitet Dworkin që teoria të funksionojë. Kjo varësi shfaqet si ‘Vetë përshtatja’ është formësuar nga dimensionet e moralit personal. Ky koncept që përgjigja e duhur do të dilte nga bilanci mes 'përshtatjes' dhe 'koherencës' është kritikuar edhe nga Finnis, i cili thekson se vlerat që krahasohen dhe balancohen janë të pakrahasueshme. Kështu, një përgjigje e vetme e drejtë nuk mund të përcaktohet shkencërisht në bazë të krahasimi midis dy vlerave pasi kjo do të thotë që gjyqtarët do ta bënin duhet të zgjedhin se cila vlerë ishte më e rëndësishme për ta dhe kjo është një formë e diskrecioni. Ndërsa disa aspekte ligjore praktika janë interpretuese, jo të gjitha aspektet e praktikës juridike janë. Për shembull, legjislacioni i cili është një pjesë e rëndësishme e praktikës ligjore nuk mund të shihet realisht thjesht si veprim interpretues.²

Juristët e kanë gjetur romanin zinxhir një metaforë tërheqëse dhe duken të lumtur për këtë dhe konsiderojnë zbatimin e tij pa u shqetësuar shumë për argumentin themelor. Por pse ligji është si një roman zinxhir? Pse nuk është si koleksioni i tregimeve të shkurtra nga William Trevor ose Flannery O'Connor? Pyetja nuk shtrohet kurrë nga ata që përdorin imazhin e Dworkin. Një studim i shpejtë i Westlaw zbulon se një numër autorësh i referohen asaj që ata e quajnë ndryshe metafora e romanit zinxhir të Dworkin ose teoria e tij zinxhirore e romanit të ndjekjes së precedentit.Por ata nuk i

¹Guest Stephen, “Dworkin’s ‘one-right-answer’ thesis”,Problema: Anuario de Filosofía y Teoría del Derecho, núm. 10, enero-diciembre, 2016,pp. 3-21

² Elise G. Nalbandian,” Notes on Ronald Dworkin’s theory of law”, Mizan Law Review ,Vol. 3 No.2, September 2009

kushtojnë vëmendje teorisë reale, e cila është teoria e integritetit që qëndron pas imazhit të romanit zinxhir. Ata veprojnë sikur ideja e romanit zinxhir mund të funksionojë si teori më vete. Kjo indiferencë nga ana e lexuesve të Dworkin ndaj detajeve të argumentit për integritetin në Perandorinë e Ligjit duket se përputhet, çuditërisht, me një indiferencë të ngjashme nga ana e vetë Dworkin në shkrimet e tij pas vitit 1986. Duhet të përmend se Dworkin po punonte për të tjera projekte në vitet 1990, në një farë distance nga filozofia ligjore, më së shumti për çështjet e fillimit dhe të fundit të jetës – vepra që u bë *Dominion i Jetës*.¹

Një nga kritikët më të mëdhenj të Dworkin është Richard A. Posner. Ai në artikullin e tij "Response, "Conceptions of Legal Theory: A Response to Ronald Dworkin" i ka bërë një analizë të thelluar të idesë së Dworkin në lidhje me teorinë e ligjit dhe për ligjin dhe moralin ...është kundërshtues për shumë parime të Dworkin dhe mënyrës sesi ai i parashtron çështjet dhe pasojat që mund të sjellin. Ndër të tjera Richard A. Posner shkruan:

"Dworkin mund të argumentojë se nëse parimet morale nuk janë universale, nuk ka bazë për të shpallur praktikën e një shoqërie qoftë morale apo imorale, kështu që pa parimet morale universale, morali me të vërtetë bëhet thjesht çështje opinionimi. Nuk jam dakord. Shpesh është e mundur të tregohet se praktika e një shoqërie është në kundërshtim me premisat e saj - praktika mund të jetë sakrifikimi i virgjërshave për të parandaluar thatësinë dhe mund të tregohet se sakrifika nuk ka pasur asnjë ndikim në gjasat e një thatësie. Nëse kjo do të tregohet dhe nëse shoqëria do të kishte një normë kundër masakrës së lirë të anëtarëve të saj, e megjithatë do të vazhdonte praktikën edhe pasi do të detyrohej të pranonte se ishte e pafektshme, shoqëria do të vepronte në mënyrë imorale. Nëse rezulton, siç besoj në ekzaminim, se të gjitha shoqëritë kanë një normë kundër masakrës së lirë të anëtarëve të tyre, kjo do të ishte një normë morale universale - një absolute, nëse dikujt i pëlqen ky term mënyra e madhe duworkiniane janë të paligjshmit, veprimtarët, vlefshmëria absolute. Megjithëse nuk e mohoj vlerën politike të thirrjes ndaj vlerave morale universale.² Në këtë mënyrë Richard A. Posner përfundon përgjigjen e tij ndaj Dworkin.

5.Konkluzione

Ronald Dworkin ishte një figurë kryesore e filozofisë bashkëkohore të së drejtës. Një pjesë të mirë të jetës së tij e kaloi duke debatuar dhe mbrojtur mendimin e tij novator për ligjin dhe të drejtat, të cilat ai i konsideronte si bazat e të gjithë të menduarit politik dhe shoqëror.

¹ Jeremy Waldron, "The Rise and Decline of Integrity", Short version for Conference on Dworkin's Later Work August 2019

² Richard A. Posner, Response, "Conceptions of Legal Theory: A Response to Ronald Dworkin", 29 Arizona State Law Journal 377 (1997)

Si një nga studiuesit juridikë më me ndikim amerikan, ai ka marrë një vëmendje të konsiderueshme si nga komuniteti akademik ashtu edhe nga një audiencë e gjerë. Puna e tij mund të kuptohet si një përpjekje e pakursyer për të kapërcyer një ndarje të rreptë të ligjit, moralit dhe politikës.

Kontributi i Ronald Dworkin është shumë i madh në lidhje me interpretimin ligjor që duhet të bëjnë gjyqtarët gjatë shqyrtimit të një procesi gjyqësor. Ideja e integritetit politik të paraqitur në librin e Ronald Dworkin *‘Perandoria e Ligjit’*, ishte në atë kohë një nga konceptet më komplekse, më interesante dhe origjinale në filozofinë juridike. Dworkin gjatë gjithë veprave të tij bën paralelizma me shembuj nga letërsia apo gjetkë për ta bërë sa më të qartë atë se çfarë do të thotë. Por në lidhje me paralelizmat që Dworkin bën për interpretimin e gjyqtarëve dhe interpretimeve të romanet, ka hasur në kritika të ndryshme.

Referencat

- Barbara Baum Levenbook, *“The Sustained Dworkin”*, The University of Chicago Law Review, 53:1108, 1986
- Dragica Vujadinovic, PhD, *“Ronald Dworkin : The theory of justice”*, European Scientific Journal February /Special/ edition vol. 8, No.2 ISSN: 1857 – 7881
- Elise G. Nalbandian, *“Notes on Ronald Dworkin’s theory of law”*, Mizan Law Review ,Vol. 3 No.2, September 2009
- Freeman Samuel, *“Markets&Dworkin’s equality of resources”*, Boston University Law Review, Vol. 90:921, 2010
- Guest Stephen, *“Dworkin’s ‘one-right-answer’ thesis”*, Problema: Anuario de Filosofía y Teoría del Derecho, núm. 10, enero-diciembre, 2016, pp. 3-21
- Hershovitz Scott, *‘Exploring Law’s Empire. The Jurisprudence of Ronald Dworkin’*, Oxford, 2008
- Herzog, Donald J, *“How to Think about Equality.” Review of Sovereign Virtue: The Theory and Practice of Equality, by R. Dworkin”*, Mich. L. Rev. 100, no. 6 (2002): 1621-38.
- Imer B. Flores, *‘The Legacy of Ronald Dworkin (1931-2013): A Legal Theory and Methodology for Hedgehogs, Hercules, and One Right Answers’*,
- Jeremy Waldron, *“The Rise and Decline of Integrity”*, Short version for Conference on Dworkin’s Later Work August 2019
- João Costa-Neto, *Rights as trumps and balancing: reconciling the irreconcilable”*, Revista Direito GV, Sao Paulo 11(1) | P. 159-188 | Jan-Jun 2015
- Julie Allard , *‘Ronald Dworkin: Law as Novel Writing’*, 5 February 2015
- Kolodny Niko, *‘Rule Over None I: What Justifies Democracy?’*, Wiley Periodicals, Inc. Philosophy & Public Affairs 42, no. 3, 2014
- Kryeziu, Veli. Roli i mediave në mësimdhënien e historisë, Prishtinë: Lena Graphic Design, 2021
- Marie-Andrée Plante & Anaïs Voy-Gillis, *“ Ronald Dworkin’s criticism of pragmatism”*, Political Dialogues, 16/2014
- Mayavee Singh, *‘Distributive Justice and Hypothetical Device’*, Sambhāṣaṇ Volume 2 : Issue 3
- Michel Rosenfeld , *Dworkin and the One Law Principle: A Pluralist Critique”*, Dans Revue internationale de philosophie 2005/3 (n° 233), pages 363 à 392, Éditions De Boeck Supérieur
- Norman E. Bowie, *‘Taking rights seriously, By Ronald Dworkin. Massachusetts: Harvard University’* , Press. 1977. Pp. 563., 26 Cath. U. L. Rev. 908 (1977).
- Rawls John , *‘A theory of justice’*, the belknap press of Harvard University Press. Cambridge, Massachusetts, 1971. ISBN 0-674-00077-3

Richard A. Posner, Response, "*Conceptions of Legal Theory: A Response to Ronald Dworkin*", 29 Arizona State Law Journal 377 (1997)
Ronald A. Dworkin, "*Natura Law Revisited*", 34 Fla. L. Rev. 165 (1982).<https://scholarship.law.ufl.edu/flr>
Ronald A. Dworkin, '*What is Equality? Equality of Resources*', Philosophy and Public Affairs, Vol. 10, No. 4 (Autumn, 1981), Blackwell Publishing
Ronald A. Dworkin, '*What is Equality? Part 1: Equality of Welfare*', Philosophy and Public Affairs, Vol. 10, No. 3. (Summer, 1981)
Ronald A. Dworkin, "*The Model of Rules*" (1967). Faculty Scholarship Series. Paper 3609
Scott J. Shapiro, '*The "Hart-Dworkin" Debate: A Short Guide for the Perplexed*', Public Law and Legal Theory Working Paper, Paper Series, Working Paper NO.77, March 2007
Stavropoulos Nicos, '*The debate that never was*', HARVARD LAW REVIEW, Vol. 130:2082, 2017
Stavropoulos, Nicos, "*Legal Interpretivism*", The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Spring 2021 Edition)